

Doniyor kitobi — Bir yuz ellik sakkizinchi qism

Vahiyni ochish: Doniyordagi motam kunlarini anglash

Jeff Pippenger

2024-03-25

Fors shohi Kirusning uchinchi yilida Beltashassar deb atalgan Doniyorga bir narsa vahiyl qilindi; va u narsa haql edi, ammo belgilangan vaqt uzoql edi; u o'sha narsani anglab yetdi va vahiylndan fahm hosil qildi. O'sha kunlarda men, Doniyor, uch to'liql hafta aza tutdim. Men lazzatli non yemadim, og'zimga na go'sht, na sharob oldim, uch to'liql hafta tamom bo'lguncha o'zimga mutlaql moy surtmadim. Va birinchi oyning yigirma to'rtinchi kunida men buyuk daryo bo'yida edim; u Hiddekel edi. Doniyor 10:1–4.

Vahiyl kitobining o'n birinchi bobidagi ramziyl uch yarim kun davomida, ikki guvoh ko'chada o'lik yotgan paytda, Belteshazzarga bir “narsa” oshkor qilinadi. U bundan avval “vahiyl”ni (mareh) tushungan edi, chunki to'qqizinchi bobda Jabroil allaqachon kelib, unga o'sha vahiyni anglashni bergan edi.

Ha, men ibodatda so'zlayotganimda, hatto avval boshidagi vahiyl ko'rganim o'sha Jabroil degan kishi tez uchib kelib, kechki qurbonlik vaqti atrofida menga tegdi. U menga tushuntirib berdi, men bilan so'zlashib dedi: Ey Doniyor, endi men senga hikmat va fahm berish uchun keldim. Sening iltijolaring boshida farmon chiqdi, va men buni senga bildirish uchun keldim; chunki sen nihoyatda seviklisan. Shuning uchun bu so'zni anglab ol va vahiyni tushunib yet. Doniyor 9:21–23.

Daniel “boshida vahiyl ko'rgan” “Gabriel ismli odam” deganda, bashoratli tarix vahiyl bo'lgan “chazon” nazarda tutilmoqda; bu, sakkizinchi bobda Gabrielning Muqaddas Kitob bashoratidagi shohliklar haqidagi vahiyni Danielga talqin qilib berganiga ishora qiladi. Ammo to'qqizinchi bobda Daniel endi e'tibor qaratishi lozim bo'lgan “vahiyl” esa ko'rinish haqidagi vahiyl — “mareh” edi. So'ng Gabriel Danielga ikki ming uch yuz yillik bashoratning tarixiy tafsilotlarini bayon qiladi.

To'qqizinchi bob Doro hukmronligining birinchi yilida amalga oshdi. Belteshazzar “Ko'ring uchinchi yili”da “vahiylga tushunganini” aytganida, u “mareh” vahiysini ikki yil davomida anglab turgan edi. Belteshazzar motam tutgan “o'sha kunlarda” anglab yetgan narsa esa “so'z” edi, ya'ni ibroniylcha “dabar” so'zi bo'lib, u uzoql edi, chunki belgilangan muddat ikki ming besh yuz yigirma yil edi.

Doniyor “narsa”ning ayrim jihatlarini allaqachon tushungan edi, chunki u to'qqizinchi bobda Levilar yigirma oltinchi bobdagi ibodatni ado etayotgan edi, va bu “narsa”ning ibodatidir. “Yeti vaqt” ustiga ortib borayotgan nur bor edi; Belteshazzar motamning yigirma bir kuni davomida buni anglab yetdi, va o'sha motam kunlari davomida “yeti vaqt” ustiga tushgan ortib boruvchi nur 1856-yilda “yeti vaqt” ustiga tushgan ortib boruvchi nurni timsolladi. Millerchilar ham avvaldan “yeti vaqt”ni bilishar edi, chunki ular buni e'lon qilgan edilar, ammo tarixlarining aynan

Filadelfiya harakatidan Laodikeya harakatiga o'tgan nuqtasida ularni sinab ko'rishi kerak bo'lgan qo'shimcha nur berildi.

Belteshazzarning motam kunlari 1856-yilda Filadelfiya harakati Laodikiya harakatiga, so'ngra 1863-yilda Laodikiyadagi Adventist jamoatiga o'tgan paytdagi bashoratli tarix bilan parallel bo'ladi. Belteshazzar tarixida ham, milleritlar tarixida ham "yetti zamon" haqidagi ortib boruvchi nur, uchinchi farishtaning Laodikiya harakatidan yuz qirq to'rt mingning Filadelfiya harakatiga o'tishi bilan, shuningdek motam kunlarida — ya'ni "kechikish vaqti" davomida, "yetti zamon" haqidagi ortib boruvchi nur oshkor qilinishi kerak bo'lgan davrda — mos keladi.

Belteshazzar ham bir xabarchini, ham bir harakatni ifodalaydi. Uning motam kunlarida xabarchi Haqiqat bo'lgan "narsa"ni tushunishi kerak, so'ngra Mikoil 2023-yilda ikki guvohni tiriltirganda, u bu "narsa"ni bir harakatga taqdim etishi lozim.

Ibroniycha "mareh" so'zi (Masihning ko'rinishining vahiysi) — birinchi oyatda Doniyor tushungan deb ko'rsatilgan narsa — Doniyorning oxirgi vahiysida to'rt marta uchraydi. Ikki marta u "vahiy" deb, ikki marta esa "ko'rinish" deb tarjima qilingan. Doniyor birinchi oyatda bu so'zni ilk bor qo'llaganida, u "vahiyni" tushunganini bildiradi, ammo qolgan uchta ishora Doniyorning vahiyni boshdan kechirganini ko'rsatadi. Oltinchi oyatda Masihning yuzi "chaqmoqning 'ko'rinishi' kabi" edi.

Birinchi oyning yigirma to'rtinchi kuni men buyuk daryo bo'yida, ya'ni Xiddekelning qirg'og'ida edim. Shunda ko'zlarimni ko'tardim va qaradim, va mana, zig'ir libos kiygan bir zot bor edi; uning bellari Ufazning nafis oltini bilan bog'langan edi. Uning tanasi ham zumraddek, yuzi chaqmoq ko'rinishidek, ko'zlari olov mash'alalaridek, qo'llari va oyoqlari jilolangan mis rangidek, so'zlarining ovozi esa ko'pchilikning ovozidek edi. Va bu vahiyni yolg'iz men, Doniyor, ko'rdim; chunki men bilan birga bo'lgan kishilar vahiyni ko'rmadilar. Ammo ularga buyuk bir titroq tushdi, shuning uchun ular yashirinish uchun qochib ketdilar. Shunday qilib, men yolg'iz qoldim va bu buyuk vahiyni ko'rdim; menda esa kuch qolmadi, chunki mening husnim ichimda buzilishlikka aylandi va men hech qanday kuchni saqlab qola olmadim. Doniyor 10:4–8.

"Vahiy" deb tarjima qilinadigan yana bir ibroniycha so'z bor; ibroniycha "mareh" so'zining ayrim xususiyatlarini bayon qilganimizdan keyin unga to'xtalamiz. Oldingi oyatlarda "ko'rinish" deb berilgan so'z — ibroniycha "mareh" so'zidir. O'sha so'z o'n oltinchi oyatda "vahiy" deb tarjima qilingan. O'n oltinchi oyatda Masihning vahiysi Doniorni g'amga botirgan.

Va mana, inson o'g'illarining o'xshashiga monand bir zot lablarimga tegdi; shunda men og'zimni ochib gapirdim va qarshimda turganga dedim: Ey hazratim, bu vahiy sababli dardlarim menga qaytdi, va menda hech qanday kuch qolmadi. Daniel 10:16.

"Iztiroblar" deb tarjima qilingan ibroniycha so'z "muroja" ma'nosini anglatadi, va oyatda Doniyor ko'rgan Masihning zohir bo'lishi haqidagi "vahiy" bir murojani aylantirdi. Bashoratda "muroja" burilish nuqtasini ifodalaydi.

“O‘tmish tarixidan olinishi kerak bo‘lgan saboqlar bor; va barchaning shuni anglab yetishi uchun ularga e‘tibor qaratiladi: Xudo avvalgidan beri qanday ish tutgan bo‘lsa, hozir ham aynan o‘sha yo‘nalishda ish yuritmoqda. Uning qo‘li O‘z ishida va xalqlar orasida hozir ham xuddi Injil ilk bor Edenda Odam Atoga e‘lon qilinganidan buyon bo‘lgani kabi namoyondir.

“Xalqlar va jamoat tarixida burilish nuqtasi bo‘ladigan davrlar mavjud. Xudoning inoyatli taqdirida, ana shu turli inqirozlar yetib kelganida, o‘sha vaqt uchun nur beriladi. Agar u qabul qilinsa, ruhiy taraqqiyot yuz beradi; agar u rad etilsa, undan keyin ruhiy tanazzul va halokat keladi. Rabbiiy O‘z Kalomida xushxabarning ilgari qanday olib borilgan bo‘lsa, shunday tarzda va kelajakda ham, hatto yakunlovchi to‘qnashuvgacha, ya‘ni shaytoniy kuchlar o‘zlarining so‘nggi ajoyib harakatini amalga oshiradigan paytgacha qanday faol ravishda olib borilishini ochib bergan.” Bible Echo, 1895-yil 26-avgust.

O‘n oltinchi oyat Belteshassar ifodalayotgan tarixdagi burilish nuqtasini anglatadi. Bu ham Respublikachi shox (millat), ham Protestant shox (jamoat) uchun burilish nuqtasidir. U bir inqirozni bildiradi va ayni shu tarix uchun maxsus nur beriladigan nuqtani ifodalaydi. Doniyor uchun burilish nuqtasi Doniyor uch martadan ikkinchi marta “tegilganida” yuz berdi. Doniyorga uch marta tegilinishi kerak edi, va unga ikkinchi marta tegilgan payt Doniyor uchun bir burilish nuqtasi bo‘ldi; o‘sha burilish nuqtasi Doniyor “mareh” vahiysini ko‘rgan uch martaning ikkinchisi edi.

Va mana, inson o‘g‘illarining o‘xshashiga o‘xshagan biri lablarimga tegdi; shunda men og‘zimni ochib, so‘zladim va oldimda turganga dedim: Ey hazratim, bu vahiy sababli qayg‘ularim ustimga qaytdi, va menda hech qanday quvvat qolmadi. Daniel 10:16.

Biz tez orada uchta tegishga to‘xtalamiz. Doniyor “mareh” so‘zini qo‘llagan to‘rt o‘rindan birinchisi — uning vahiy-ni anglagani haqidagi guvohligidir, so‘nggi uch murojaat esa u qiyofani haqiqatda ko‘rgan paytdagi tajribasini ko‘rsatadi. U qiyofa vahiy-sini uchinchi marta o‘n sakkizinchi oyatda tilga oladi; o‘sha yerda unga uchinchi marta tegiladi.

So‘ng inson siymosiga o‘xshagan bir zot yana kelib menga tegdi va meni quvvatlantirdi. Daniel 10:18.

O‘n oltinchi oyatda, “marah” vahiyiga ikkinchi ishora bo‘lgan ikkinchi teginishda uning quvvati ketadi, ammo uchinchi teginishda uning quvvati tiklanadi. O‘ninchi, o‘n oltinchi va o‘n sakkizinchi oyatlarda Doniyor tegiladi. Oltinchi oyatda Doniyor Masihning zohir bo‘lishini, so‘ng Jabroilni ko‘radi, va o‘ninchi oyatda Jabroil Doniyorga birinchi marta tegadi.

Shunda men ko‘zlarimni ko‘tardim va qaradim, va mana, zig‘ir libos kiygan bir kishi bor edi; uning bellari Uphazning sof oltini bilan belbog‘langan edi. Uning tanasi ham zumraddek, yuzi chaqmoqning ko‘rinishiday, ko‘zlari olov mash‘alalariday, qo‘llari va oyoqlari sayqallangan jez rangiday, va so‘zlarining ovozi ko‘pchilikning ovoziday edi. Va men, Doniyor, bu vahiyotni yolg‘iz o‘zim ko‘rdim; chunki men bilan birga bo‘lgan odamlar vahiyotni ko‘rmadilar; ammo ularga buyuk bir titroq tushdiki, ular yashirinish uchun qochib ketdilar. Shuning uchun men yolg‘iz qoldim va bu ulug‘ vahiyotni ko‘rdim, va menda hech qanday quvvat qolmadi; chunki mening husnim ichimda buzilishiga aylandi, va menda hech qanday

quvvat saqlanib qolmadi.

Ammo men uning so‘zlarining ovozi eshitdim; va uning so‘zlarining ovozi eshitganimda, yuzim bilan yerga qaragan holda qattiq uyquga ketdim. Va mana, bir qo‘l menga tegdi va meni tizzalarim ustiga hamda qo‘llarimning kaftlari ustiga turg‘izdi. Va u menga dedi: Ey Daniel, juda sevikli kishi, senga aytayotgan so‘zlarimni anglab ol va tik tur; chunki men endi sening oldingga yuborildim. Va u bu so‘zni menga aytganida, men titrab turdim. Shunda u menga dedi: Qo‘rqma, Daniel; chunki sen anglash uchun yuragingni qaratgan va o‘zingni Xudoying oldida itoatkorlik bilan tiygan birinchi kundan boshlab, so‘zlaring eshitildi, va men sening so‘zlaring tufayli keldim. Ammo Fors shohligining shahzodasi menga yigirma bir kun qarshilik qildi; lekin mana, bosh shahzodalardan biri bo‘lgan Mikoil menga yordamga keldi; va men u yerda Fors shohlari huzurida qoldim. Endi esa men oxirgi kunlarda xalqing boshiga nimalar tushishini senga anglatish uchun keldim; chunki vahiy yana ko‘p kunlar uchundir. Doniyor 10:5–14.

So‘ngra o‘n oltinchi oyatda, Doniyor Masihning vahiyini ko‘rganda, ikkinchi marta tegiladi.

U menga shu so‘zlarni aytganida, men yuzimni yerga qaratdim va tilsiz bo‘lib qoldim. Va mana, inson o‘g‘illariga o‘xshash bir zot lablarimga tegdi; shunda men og‘zimni ochib gapirdim va oldimda turganga dedim: Ey hazratim, bu vahiy tufayli qayg‘ularim boshimga tushdi, va menda hech qanday quvvat qolmadi. Zero bu hazratimning quli bo‘lgan men qanday qilib bu hazratim bilan so‘zlasha olaman? Chunki menga kelsak, shu zahotiyoq menda hech qanday quvvat qolmadi, hatto nafas ham menda qolmadi. Daniel 10:15–17.

So‘ngra Doniyor uchinchi marta — Masihning emas, Jabroilning zohir bo‘lishida — tegiladi.

Shunda yana bir kishi ko‘rinishidagi zot kelib, menga tegdi va meni quvvatlantirdi. U dedi: “Ey juda sevimli inson, qo‘rqma; senga tinchlik bo‘lsin; kuchli bo‘l, ha, kuchli bo‘l”. U men bilan so‘zlagach, men quvvat topdim va dedim: “Hazratim gapirsiz; chunki siz meni quvvatlantirdingiz”. So‘ng u dedi: “Nima sababdan oldingga kelganimni bilasanmi? Endi men Fors shahzodasiga qarshi jang qilish uchun qaytaman; va men chiqqanimda, mana, Yunoniston shahzodasi keladi. Lekin men senga haqiqat yozuvida qayd etilgan narsani ko‘rsataman; va bu ishlarda men bilan birga turadigan hech kim yo‘q, faqat sizning shahzodangiz Mikoil bor”. Daniel 10:18–21.

Doniyor uch marta tegiladi, va birinchi hamda uchinchi safar unga farishta Jabroil tegadi. Ikkinchi safar esa unga Masih tegadi. Doniyor bir xil ibroniycha so‘zni to‘rt marta qo‘llagan, biroq bu to‘rt holatning birinchisida, birinchi oyatda, u “vahiy”ni tushunganini bayon qilgan. Haqiqatni tushunish muhimdir, ammo bu, u qolgan uch safarda boshidan kechirganidek, haqiqatni boshdan kechirish bilan bir xil emas.

Doniyorning aza kunlari nihoyasiga yetganda, unga vahiy tajribasi berildi; bu vahiy u aza kunlari tugashidan oldin ham anglagan edi. Bu tajriba uch tegindan iborat bo‘lgan uch bosqichdan tarkib topadi. Birinchi va oxirgi tegishlar Jabroil tomonidan amalga oshirildi, o‘rtadagi tegish esa Masih tomonidan bo‘ldi. Birinchi va oxirgi tegishlar ibroniy alifbosining birinchi va oxirgi harflari edi. O‘sha ikkinchi bosqichda Doniyor o‘z holatini O‘z Rabbisiga nisbatan isyonkor gunohkor sifatida

tan oladi, shu bois o‘rtadagi tegish isyonni anglatadi; bu esa ibroniy alifbosining o‘n uchinchi harfi bilan ifodalangan.

«Lekin Butrus endi na qayiq-larni, na yukni o‘ylardi. Bu mo‘jiza, u ilgari ko‘rgan boshqa har qanday mo‘jizadan ham ustun bo‘lib, uning uchun ilohiy qudratning namoyoni edi. Iso shaxsida u butun tabiatni O‘z nazorati ostida tutuvchi Zotni ko‘rdi. Ilohiylikning huzuri unga o‘zining nopokligini ochib berdi. Ustoziga bo‘lgan muhabbat, o‘z imonsizligidan uyalish, Masihning kamsuqumlik bilan pastga tushib kelganiga nisbatan minnatdorlik va bularning ustiga, cheksiz poklik huzurida o‘zining najosatini his etish uni butunlay larzaga soldi. Uning hamrohlari to‘r ichidagilarni qirg‘oqqa chiqarish bilan band bo‘lgan paytda, Butrus Najotkorning oyoqlari oldiga yiqilib: “Mendan ketgin; chunki men gunohkor bir odamman, ey Rabbii”, deb nido qildi.»

“Xudoning ilohiy muqaddasligining ayni o‘sha huzuri payg‘ambar Doniyorni Xudoning farishtasi oldida o‘likdek yiqilishiga sabab bo‘lgan edi. U dedi: «Go‘zalligim ichimda buzilishga aylandi, va menda hech qanday quvvat qolmadi». Shuningdek, Ishayo Rabbimizning ulug‘vorligini ko‘rganda, shunday deb nido qildi: «Holimga voy! Chunki men halok bo‘ldim; negaki men nopok labli odamman, va nopok labli xalq orasida yashayman; chunki ko‘zlarim Shohni, lashkarlar Rabbiyni ko‘rdi». Doniyor 10:8; Ishayo 6:5. Insoniyat o‘zining zaifligi va gunohi bilan ilohiyotning mukammalligi qarshisiga qo‘yildi, va u o‘zini butunlay nuqsonli hamda nomuqaddas his qildi. Xudoning buyukligi va ulug‘vorligini ko‘rish in‘om etilganlarning barchasi bilan ham shunday bo‘lgan.”

“Butrus: «Mendan ketgin; chunki men gunohkor bir odamman», deb hayqirdi; shunga qaramay, u Isodan ajralib qololmasligini his etib, Uning oyoqlariga mahkam yopishdi. Najotkor javob berdi: «Qo‘rqma; bundan buyon sen odamlarni tutasan». Ishayo Xudoning muqaddasligini va o‘zining nolo-yiqligini ko‘rganidan keyingina, unga ilohiy xabar ishonib topshirildi. Butrus o‘zidan kechishga va ilohiy qudratga tayanishga olib borilganidan keyingina, u Masih uchun bo‘ladigan xizmatiga da‘vat oldi.” The Desire of Ages, 246.

“Mareh” vahi-yi Masihning zohir bo‘lishi haqidagi vahi-ydir, ammo Doniyor bu so‘zni ikkinchi va to‘rtinchi marta qo‘llaganida farishta Jabroil nazarda tutilgan. Birinchi marta u Belteshatsarning vahi-yini tushunganini bildiruvchi bayonot edi, ammo oxirgi uch holatda Doniyorning vahi-yini boshdan kechirishi ifodalanadi. Doniyor vahi-yini boshdan kechirgan o‘sha uch safarning har birida, unga ham teginilgan.

Jabroil unga birinchi marta ulug‘langan Masihning zohir bo‘lishini ko‘rganidan keyin tegdi, va bu tajriba uni “yu-zi bilan yerga qaratilgan holda chuqur uyquga” tushirdi. Vahi-y ajralishni yuzaga keltirgan edi, chunki u bilan birga bo‘lganlar “vahi-y ni ko‘r-madilar; ammo ularga qattiq titroq tushdi, shunday qilib ular yashirinish uchun qochib ketdilar.” Birinchi umidsizlikda, Yere-miyo “Xudoning qo‘li sababli yolg‘iz o‘tirdi,” va Belteshazarda esa “hech qanday quvvat qolmadi”, “chunki” uning “ko‘rkamligi ichida chirishga aylandi, va” u “hech qanday quvvatni saqlab qola olmadi.”

Jabroil unga birinchi marta tekkach, so‘ng Doniyorni tizzalari va qo‘llarining kaftlari ustiga o‘tqazdi. Keyin u Doniyorga aytgan so‘zlarini anglashni va o‘rnidan turishni buyurdi; Doniyor esa

titrab turgan bo'lsa-da, shunday qildi. Shundan keyin Jabroil Doniyorga Doniyorning yigirma bir kunlik aza tutishi davomida yuz bergan voqealarning tafsilotini bayon qiladi. U Fors podshohlari bilan yigirma bir kun kurashganidan keyin, Mikoil jangga kirishish uchun osmondan tushganini, so'ng esa Jabroil Doniyorning ibodatlariga javob berish va Doniyorga "oxirgi kunlarda xalqingga nima bo'lishini" tushuntirish uchun kelganini ma'lum qildi. Mikoil osmondan tushganida, Jabroil oxirgi kunlarni Doniyorga tushuntirish uchun yuborilgan edi.

Jabroilning izohi Doniyorga yigirma bir kunlik motamning oxirida berildi; bu esa, Vahiy kitobining o'n birinchi bobini satrma-satr qo'llashda, Hizqiyol o'ttiz yettinchi bobda o'lik suyaklarga ikki marta bashorat qilishga buyurilgan paytni ifodalaydi, toki ikki payg'ambarni qabrlaridan tiriltirsin. Bu, Mixoyil osmondan tushib kelib, Yahudo kitobida Shayton bilan munosabatga kirishishdan bosh tortgan holda, Musoning jasadini tiriltiradigan paytda sodir bo'ladi. Jabroil unga motam kunlarining umumiy bayonini berganidan keyin ham, Doniyor yana ikki marta teginishga duchor bo'ladi.

Jabroil so'zini tugatgach, Doniyor "yuzini yerga qaratdi va soqov bo'lib qoldi"; shundan so'ng Masihning O'zi Doniyorning "lablari"ga "tegdi", va keyin Doniyor "og'zini ochib, gapirdi va mening oldimda turganga dedi: Yo rabbim, vahiy sababli dardlarim menga qaytdi va menda hech qanday quvvat qolmadi. Chunki bu mening rabbimning quli bu mening rabbim bilan qanday gaplasha oladi? Negaki, menga kelsak, o'sha zahoti menda hech qanday quvvat qolmadi, hatto menda nafas ham qolmadi."

Masihni ko'rish va U bilan so'zlashish tajribasi Doniyorni tuproqqacha xor qildi. U soqov bo'lib qoldi va agar Masih uning lablariga tegmaganida, xuddi Ishayoning lablariga qurbongohdan olingan cho'g' tekkizilgani kabi, shu holda qolgan bo'lur edi.

Bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

Ishayo o'z Rabbining ulug'vorligi va azamatining bu vahiyini ko'rganida, Xudoning pokligi va muqaddasligini teran his etib, larzaga keldi. O'z Yaratganining tengsiz mukammalligi bilan, o'zi ham uzoq vaqt davomida Isroil va Yahudoning tanlangan xalqi qatorida sanalib kelganlarning gunohli yo'li o'rtasidagi tafovut naqadar keskin edi! "Holimga voy!" — deb faryod qildi u. "Chunki men halok bo'ldim; ziro men nopok labli odamman va nopok labli xalq o'rtasida yashayman; chunki ko'zlarim Shohni, lashkarlar Rabbiyni ko'rdi." 5-oyat. Go'yo ichki muqaddasxonada ilohiy huzurning to'la nurida turgandek, agar o'zining nomukammalligi va ojizligicha qolsa, o'zi chaqirilgan vazifani ado etishga mutlaqo qodir bo'lmasligini anglab yetdi. Ammo uning iztirobini yengillatish va uni buyuk missiyasi uchun munosib etish maqsadida bir seraf yuborildi. Qurbongohdan olingan tirik cho'g' uning lablariga tekkizildi va shunday so'zlar aytili: "Mana, bu lablaringga tegdi; gunohing ketkazildi va xatoying poklandi." Shundan so'ng Xudoning ovozi eshitildi: "Kimni yuboray, Biz uchun kim boradi?" Ishayo esa javob berdi: "Mana men, meni yubor." 7, 8-oyatlar.

"Samoviy ziyoratchi kutib turgan xabarchiga shunday amr berdi: 'Borib, bu xalqqa ayt: Eshitinglar, biroq anglamanglar; qaranglar, biroq idrok etmanglar. Bu xalqning yuragini semirtir, quloqlarini og'irlashtir va ko'zlarini yumdir; toki ular ko'zlari bilan ko'rmasinlar,

quloqlari bilan eshitmasinlar, yuraklari bilan anglamasinlar, tavba qilib, shifo topmasinlar.’ 9, 10-oyatlar.”

Payg‘ambarning vazifasi ravshan edi; u avj olgan yovuzliklarga qarshi o‘z ovozi norozilik bilan ko‘tarmog‘i lozim edi. Ammo u biror umid kafolatisiz bu ishni zimmasiga olishdan qo‘rqardi. “Egam, qachongacha?” deb so‘radi u. 11-oyat. Sening tanlangan xalqingdan hech kim hech qachon anglab, tavba qilib va shifo topmasmikan?

“Adashgan Yahudo manfaati yo‘lida uning qalbiga tushgan yuk behuda ko‘tarilmasligi kerak edi. Uning vazifasi tamoman samarasiz bo‘lib qolmasligi kerak edi. Biroq ko‘p avlodlar davomida ko‘payib borgan yovuzliklar uning kunlarida bartaraf etilishi mumkin emas edi. Butun umri davomida u sabrli, jasur bir muallim — halokatning ham, umidning ham payg‘ambari bo‘lishi kerak edi. Oxir-oqibat ilohiy maqsad bajo keltirilgach, uning sa‘y-harakatlarining, shuningdek Xudoning barcha sodiq xabarchilarining mehnatlarining to‘la hosili namoyon bo‘lar edi. Bir qoldiq najot topishi kerak edi. Bu amalga oshishi uchun, ogohlantirish va iltijo xabarlari isyonkor xalqqa yetkazilishi lozim edi, deb Egamiz shunday e‘lon qildi: ‘Shaharlar aholisiz vayron bo‘lguncha, Uylar odamsiz qolguncha, Yer butunlay xarob bo‘lguncha, Va Egamiz odamlarni uzoqqa olib ketguncha, Va mamlakat o‘rtasida ulkan tashlandiq holat bo‘lguncha.’ 11, 12-oyatlar.”

“Tavba qilmaganlar boshiga tushishi lozim bo‘lgan og‘ir hukmlar,—urush, surgun, zulm, xalqlar orasida qudrat va nufuzni yo‘qotish,—bularning barchasi shuning uchun kelishi kerak ediki, ularda xafa bo‘lgan Xudoning qo‘lini tan oladiganlar tavbaga yetaklansin. Shimoliy podshohlikning o‘n qabilasi tez orada xalqlar orasiga tarqatib yuborilishi va ularning shaharlari vayron holda qoldirilishi kerak edi; dushman xalqlarning halokat keltiruvchi lashkarlari ularning yurtini qayta-qayta bosib o‘tishi lozim edi; hatto oxir-oqibat Quddus ham qulashga mahkum edi, va Yahudo asirlikka olib ketilishi kerak edi; biroq Va‘da qilingan Yer abadiy butunlay tashlab qo‘yilmasligi lozim edi. Samoviy ziyoratchining Ishayoga bergan ishontirishi shunday edi: “Unda yana o‘ndan biri qoladi, Va u yana qaytadi va yondiriladi; Biroq teribint daraxti va eman kabi, Barglarini to‘kkanda ham ularda o‘zagi qolganidek: Shunday qilib muqaddas zurriyot uning o‘zagi bo‘ladi.” 13-oyat.

“Xudoning maqsadining yakuniy bajo topishiga doir bu ishonch Ishayoning qalbiga jasorat bag‘ishladi. Agar yer yuzidagi qudratlar Yahudoga qarshi saf tortsa nima bo‘pti? Agar Rabbimizning xabarchisi qarshilik va qarama-qarshilikka duch kelsa nima bo‘pti? Ishayo Shohni, lashkarlar Egasi bo‘lgan Rabbiyni ko‘rgan edi; u serafimlarning: «Butun yer Uning ulug‘vorligi bilan to‘ladir», degan qo‘shig‘ini eshitgan edi; unda Yahovaning yo‘ldan ozgan Yahudoga yuborilgan xabarlari Muqaddas Ruhning gunohni fosh etuvchi qudrati bilan birga bo‘lishi haqidagi va‘da bor edi; va payg‘ambar o‘z oldidagi ish uchun kuch-quvvat oldi. 3-oyat. U o‘zining uzoq va mashaqqatli xizmati davomida bu vahiy xotirasini o‘zi bilan olib yurdi. Oltmish yil yoki undan ko‘proq vaqt davomida u Yahudo farzandlari oldida umid payg‘ambari sifatida turdi, jamoatning kelajakdagi g‘alabasi haqidagi bashoratlarida tobora dadilroq, tobora jasurroq bo‘lib bordi.” “Payg‘ambarlar va Shohlar”, 307–310.